

Газета 1996—жыл
1-сентябрден
шыға баслады.

13 МАРТ

1997 жыл
№ 9 (16)

ПИИШЕМБИ

сатыўда еркин баҳада

АДАМ ХАМ АДАМНЫҢ ИЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХУҚЫҚ ҚОРҒАҰ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ХУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

МУСТАҚИЛЛИК ЙЎЛИДА

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгандан кейин Парламентимиз миллийлик руҳи билан сўғорилган қонунлар асоси бўлган, айни вақтда жаҳон хуқуқий андозаларига мос келадиган Ўзбекистон Республикаси Конституциясини қабул қилди.

Янги Конституциямизда ҳокимият бир-бирига боғлиқ бўлган учта ўзакдан қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятидан ташкил топиши кўрсатилган.

Конституциядаги хуқуқий замин асосида Республикада биринчи марта Судлар тўғрисида алоҳида қонун қабул қилинди.

Шу қонунда суд тизимининг бир тармоғи сифатида Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучлар Ҳарбий суди кўрсатилган. Унинг қўни звеноси эса гарнизон Ҳарбий судлари ҳисобланади.

Нукус гарнизони Ҳарбий суди Ўзбекистон Республикасидаги 10-та гарнизон Ҳарбий судларидан бири бўлиб ҳисобланади.

Нукус гарнизони Ҳарбий суди ўз фао-

лиятини 1994 йилдан бошлади. Шу қисқа муддат ичида ҳал этилиши лозим бўлган бир қатор ташкилий ишлар амалга оширилди, яъни гарнизон суди учун бино, алоқа, транспорт, мебель иш анжомлари, кадрлар масалалари қисқа фурсатда ҳал этилиб, ҳозирги кунда Нукус гарнизони Ҳарбий суди фаолияти учун барча шароитлар яратилган.

Бу муаммоларни ечишда Ўзбекистон Республикаси Мудофаа Вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучлар Ҳарбий суди ва Ҳарбий қисм кўмондонлигининг ҳиссаси каттадир.

Нукус гарнизони Ҳарбий суди ташкил топгунга қадар шу Ҳарбийлар билан боғлиқ бўлган жиноят ишлари катта қийинчиликлар эвазига собиқ Иттифоқ давридан мавжуд бўлган Тошкент ёки бошқа гарнизон Ҳарбий судларида кўриб чиқиш учун жўнатилган. Шу сабабли

жиноят иши иштирокчилари, яъни судланувчи, жабрланувчи, гувоҳлар, давлат айбловчиси ҳамда ҳимоячи-адвокатлар мазкур шаҳарларга бориб ишда қатнашишга мажбур эдилар.

Бундан ташқари шу боис Нукус гарнизони ҳудудидаги Ҳарбийлар иштирокида очиқ-сайёр суд мажлислари ўтказиш ҳамда улар ўртасида хуқуқ тартибот мавзусида профилактик ишлар олиб бориш имконияти йўқ эди.

Бу эса ўз навбатида ҳабийларнинг Республикада қонунларини яхши билмасликларига, жиноят деб қаралмиш ҳаракатлар учун жавобгарликни ҳис этмасликларига, оқибатда улар ўртасида жиноятчиликнинг ўсишига олиб келган.

Шу гарнизонда Ҳарбий суд фаолият кўрсата бошлаганидан буён бир қатор

хуқуқий-тарбиявий ва профилактик ишлар амалга оширилиши натижасида 1994-1996 йиллар даъвомида гарнизонда жиноятчилик сезиларли даражада қамайганлиги кўзга ташланади.

Шу билан бирга Ҳарбийлар ўртасида алоҳида хуқуқ-тартибот мавзусида учрашув ва суҳбатлар ўтказиш йилдан йилга кўпайиб бориши натижасида жиноятчиликнинг йилдан йилга қамайиб боришига эришилди.

Нукус гарнизони Ҳарбий суди таркиби уч судьядан иборат бўлиб, Ҳарбий суд судьялари «Судлар тўғрисида» ги Қонунда акс эттирилган барча тамойилларга сидқидилдан риоя қилган ҳолда жиноят ишлари бўйича ҳеч бир айбон шахснинг жазога тортилишига йўл қўймасликни, ҳар бир айбон шахсга эса адолатли жазо тайинланишини ўз олдларига мақсад қилиб қўйганлар.

Отаназар ЕҚУБОВ,

Нукус гарнизони Ҳарбий судининг раиси

ХУҚЫҚ ҚОРҒАҰ ТӘЖИРИЙБЕСИНДЕ

ХЭРЕКЕТЛЕР БИРЛИГИ

Ўзбекистон Республикаси Прокуратурасида 28 Февральда республиканың хуқуқ қорғау уйымлари муўапықластырыу кеңесининг кеңейтилген мажлиси болды. Оған Қарақалпақстан Республикасы, Ташкент қаласы, ўлаятлар прокурорларының орынбасарлары, районлардың прокурорлары, ишқи ислер министрлигининг, қаржы министрлигининг, мәмлекетлик салық комитетининг жуўаплы хызметкерлери қатнасты.

Мажилсте саўда, финанс хэм қорханашылық салаларында нызамлардың қолланыу бойынша жұмысты тәртиплестирюге хуқуқ тәртибин қорғау уйымларының ўазыйпалары додаланды. Сондай-ақ билқастан өлтирю, аўыр жарақат салыу, сабап кетиу сыяқлы аўыр жынаятларға қарсы гүресюди шөлкестирю, усы жынаятлардың алдын алыу, өшкаралау, тексерю хэм жынаятлар ушын жазаны булжытпай орынлау бойынша прокурорлық бақлаудың жагдайна байланыслы мәселелер қаралды.

Биринши мәселе бойынша Вас прокурордың орынбасары Б. Бекмурзаев, қаржы министрлигининг хэм мәмлекетлик салық комитетининг жуўаплы хызметкерлери шығып сөйледи. Бициң елимизде өмелге асырылып

атырган социаллық-экономикалық реформалардың тийкаргы мақсети пуқаралардың нызамлы мәплерин қорғауды, олардың тыныш турмысын, конституциялық хуқуқлар менен еркинликлерди тәмийинлеуге бағдарланган. Хэр бир қабыл етилетуғын нызам хэм қарар да усыған қаратылады.

Бирақ, нызамлардың қолланыу тәжирийбесинде пуқаралардың хэм мәмлекеттин мәплерине қайшы келетуғын хэрекетлер де жүз берип атыр. Мәмлекетлик мүлкти урлау, саўда, финанс, салық хэм қорханашылық салаларында хуқуқ тәртибин бузыу жагдайлары буның дәллийли болып табылады. Ал бул хуқуқ қорғау уйымларынан нызамлардың бузылуларына қарсы анагурлым шешюшин гүрести талап етеди. Кескин сынға алыу жагдайында болып өткен муўапықластырыу кеңесининг мажлисинде былай деп атап көрсетилди: 1996 жылы исленген тийисли илажлардың нөтийжесинде саўда, қаржы хэм қорханашылық саласында нызамға қарсы хэрекетлер ушын 166533 адам ҳәкимшилик жуўапкершиликке тартылды. Усы салаларда прокуратура хэм ишқи ислер уйымлары қозғаған 2271 жынаятлы ис тамамланды, соның 86,5 проценти судқа өткерилди. Айырым жағ-

дайларда товарлардың базарға еркин келип түсиюине кесент келтиретуғын дөмегөйлерге хэм басқа да қылмыскерлерге қарсы ишқи ислер, прокуратура, мәмлекетлик салық инспекциясы уйымлары жетерли дәрежеде тәсир жасайтуғын илажларды өз ўақтында көрмей атыр.

Тилекке қарсы, салық хэм бажы хызметлерининг мәкелеринде нызамды итибарға алмау, паракорлық, хызмет орнынан қыянет етип пайдаланыу жагдайларының саны артып атыр. Өткерилген таллаудың көрсеткенинде, усы уйымлардың айырым хызметкерлери өзлерине берилген ўәкилликлер көлеминде хуқуқ тәртибин бузыушыларға қарсы гүресюдн орнына, өзлерн хэр қыйлы жынаятларды ислеиди. Тек өткен жылы салық хэм бажы хызметлерининг хызметкерлерине қарсы 82 жынаятлы ис қозғалды. Бул усы шөлкелерде кадрлар тақлап алыу хэм олардың жұмысын қадағалау асинде үлкен тәртин бузыулардың бар екенлигин көрсетеди.

Сондай-ақ, финанс хэм банк мәкелеринде хуқуқ тәртибин бузыу нөтийжесинде мәмлекеттин мәплерине үлкен зәдел келтирилип атыр. Төлем тәртибин, кассалық режимди турпайылық пенен бузыу жагдайлары

жйин ушырасады, нақ ақшалар инкассаластырыудың орнына басқа мақсетлерде пайдаланылады, кепиллестирилмеген кредитлер ажыратылады. «Санаатқурылысбанк», «Өзтадбиркорбанк» хэм «Пахтабанк» сыяқлы мәкелерде бундай жагдайлар әсиресе жйин тәкирарланып атыр. «Өзтадбиркорбанк», «Әнигма» қамсызландырыу компаниясының басшылары нызамсыз шәртамалар тийкарында бир неше фирманы кредитлер менен тәмийинлеген. Мәселен, 1996 жылдың январынан баслап «Санаат қурылысбанк»тиң Ташкент бөлими хызмет қақы төлеу ушын «Клад-сервис» жеке фирмасына 3 миллион 200 мың сом нақ ақша берген. Усы банк жыл даўамында хызмет қақы төлеу ушын банк реквизи-леринде адреси жоқ хэм салық инспекциясында дизимнен өтпеген «Альп» жеке қорханасына 5,5 миллион сом берген. Судлар саўда, финанс хэм қорханашылық салаларында тәртин бузыуларға байланыслы жынаят хэм ҳәкимиятлык ислерди қарау пайытында үлкен кемшиликлерге жол қойған

Баянат жасаған республика Вас прокурорының орынбасары Р. Қадиров билқастан өлтирю, сабап кетиу, олардың алдын алыу хэм апықлау сыяқлы қылмысларды қарап шығыу бойынша ис-

лердин жагдайна тоқтап өтти, жазаны булжытпай орынлау бойынша прокурорлық бақлауды шешю зөрүрлигин атап көрсетти. Мәлим болғанындай, өткен жылылары, бизиң елимизде жынаятшылыққа қарсы аяусыз гүресю нөтийжесинде оның дәрежесининг төменлеюине ерисилди. Бирақ, соғы ўақытлары исленип атырган айрықша аўыр жынаятлар, соның ишинде адам өлтирюлер усы жынаятларға қарсы гүрестин бирқанша босақласып кеткенлигин көрсетип отыр. Прокуратура, ишқи ислер, салық хэм бажы хызметлерининг мәкелеринде нызамтылықты тәмийинлеу бойынша зөрүрли илажлар қабыл етиуде олқылықларға жол қойылады.

Мажилсе қатнасыушылары хуқуқ тәртибин бузыу жагдайларының алдын алыу, усы уйымлардың жұмысында жол қойылған кемшиликлерди дүзетиу мәселелери бойынша пикир алысты, бул бағдарларда бирге исленюди беккемлеу зөрүрлигин көрсетти. Муўапықластырыу кеңесининг мажлисинде додаланған мәселелер бойынша тийисли қарарлар қабыл етилди.

Ўзбекистан Республикасы Прокуратурасының баспасөз орайы.

(ӨзА).

ҚЫЛМЫСЫНА ЫЛАЙЫҚ ЖАЗА АЛДЫ

1996 жылы 30-сентябрь күні саат 23, 30 лар шамасында Жиемуратов Амангелди, Сапаров Низаматдин хэм Жуманазаров Бекназарлар арақ ишкен мөс халында Нөкис районы Шортанбай колхозына тийисли Жиемуратов Амангелдиге бекитилген ГАЗ-53 мәмлекетлик белгиси 09-28 КРН автомашинасында Нөкис районы Шортанбай колхозының салы тазалау пунктине ыызамсыз түрде кирип, хеш кимге билдирместен салы тазалау пунктинің ишинде жайласқан ЗАВ-40 салы тазалау агрегатының астына машинаны айдап қойып, Сапаров Низаматдин агрегаттың қақпағын ашып, 2 тоннага шамалас салыны машинаға тийеп, урлап алып кетип, Жуманазаров Бекназардың үйине апарып қойып, өз ара ойласып гүриш қылып жегизип бөлишип алыуға келишип, Нөкис қаласының Саманбай поселкасындағы қараза 09-28 КРН автомашинасында Сапаров Низаматдин хэм Жуманазаров Бекназар екеуи алып баратырған уақытында милиция хызметкерлери төрепинен жолда усланған.

Жоқарыдағы жынайы хәрекетлери менен Жиемуратов Амангелди, Сапаров Низаматдин хэм Жуманазаров Бекназарлар Өзбекстан Республикасы Жынаят Кодексиниң 169 статьясы 2-бөлиминиң «В» пункти менен хэм Өзбекстан Республикасы Жынаят Кодексиниң 169-статьясы 3-бөлиминиң «В» хэм «Г» пунктлери менен көрсетилген жынаятты ислегенликте айыпланды.

Суд мәжилсинде судланыушы Сапаров Низаматдин айыбын толық мойындап, мен сол күни яғный 1996 жыл 30-сентябрь күни түсте жораларым Жиемуратов Амангелди хэм Жуманазаров Бекназарлар менен ушырасып арақ ишитим. Сөйтип түстиң уақытында арақ ишип болып, Амангелди жұмысқа барман деп шығып кетти. Кейин бизлер Бекназар екеуимиз тағы бир шийше арақ алып ишип, кешки саат 23 тия шамасында Шортанбай колхозындағы

пochtаның қасында кетип баратырғанымызда артымыздан бир светтик жарығы келип тоқтады, қарасақ Жиемуратов Амангелди екен, машинаны менен келген. Сөйтип Бекназар екеуимиз машинаға отырдық. Амангелдиниң бир шийше арағы бар екен, соны ишиу ушын мен үйге барып жейтуғын зат алып келдим хэм сол бир шийше арақты ишип болғаннан кейин Амангелди қатты мөс болып қалды. Бекназар екеуин қасыма отырғызып машинаны өзим айдадым. Машинаны кейинге бұрып колхоздың салы складының ишиндеги салы тазалау агрегатының астына айдап апарып қойып, өзим машинадан түшип агрегаттың қақпағын ашып жиберип, ишиндеги салы толық түшип болғанша турдым, кейин машинаны айдап Жуманазаров Бекназардың үйине апарып қойдым. Кейин салыны Нөкистегі қараза алып баратырғанда милиция хызметкерлери тоқтап тексерди деди. Судланыушы Жуманазаров Бекназарда ислеген жынаятты мойындап,

Сапаров Низаматдиниң айтқандарын тастыйықлады. Сондай-ақ судланыушы Жиемуратов Амангелди 1996 жыл 30-сентябрь күни жораларым Сапаров Низаматдин хэм Жуманазаров Бекназарлар менен бирге арақ ишип болып, мен жұмысқа кетип қалдым. Сөйтип кеште жұмыстан қайтып киятырғанымда жолда Сапаров Низаматдин менен Жуманазаров Бекназарларды көрип машинаны тоқтатып оларды машинаға мингизип, машинадағы бизиң бир шийше арақты үшеуимиз ишкеннен кейин мен қатты мөс болып машинаны айдау ушын Сапаров Низаматдинге бердим. Кейин не болғанын еслей алмайман. Кейин өзиме келгеннен кейин Низаматдиниң бизиң машинаны айдап, зардың ишинен салы урлағанын хэм Нөкис қаласына Бекназардың жигулийинде барып келгенлигимизди еситип, үйге қайтып жатып қалдым деп көрсетпелер берди.

Солай етип Жиемуратов Амангелди Сапаров Низаматдин хэм Жуманазаров Бекназарлардың Шортанбай колхозының салы склады ишиндеги салы тазалау агрегатының ишиндеги тазаланып турған еки тонна салыны хеш кимнен сорамай, ыызамсыз түрде кирип урлап алып кеткен жынайы хәрекетлери өзлериниң көрсетпелери менен, соралған гүуалардың көрсетпелери менен алынған еки тонна салы айғақты затлар менен, судланыушылардың уақыя болған жерге шығып, уақыялардың қалай болғанын көрсеткен протоколлары, фототабицалар, схемалар менен ис бойынша өткерилген жүзестериу протоколлары менен, судланыушы Жиемуратов хэм Жуманазаровлардың бизлер мөс едик, хеш затты еслей алмаймыз деген көрсетпелери жоқарыдағы көрсетпе хэм дәлилер менен толық бийкарланып хэм олардың бизлер мөс едик, хеш зат еслей алмаймыз деген көрсетпелери, истеги ашылған жағдайлар менен хәқыйқатлыққа жатпайтуғынлығы суд процессинде анықланды.

Судланыушыларға жаза тайынланғанда Жиемуратовтың бұрын судланғанын, Сапаровтың хеш жерде пайдалы мийнет ислемей жүрип жынаят ислегенлигин хэм оның бұрын судланбағанын, айыбын мойындап көрсетпе бергенлерин, Жуманазаровтың бұрын судланбағанын, ислеген исине қатты пушайман жегенлерин, олардың семья жағдайларын, жынаятты арақ ишкен мөс халында топар болып ислегенлерин хэм бул жынаятты ислегенде олардың хәр қайсысының атқарған роллерине келтирген зыян толығы менен қайтарылып, жынаяттың ауыр ақыбетлерге келмегенлигин есапқа алып, судланыушылар Сапаров Низаматдин хэм Жуманазаров Бекназарға Өзбекстан Жынаят Кодексиниң 57 статьясын қолланып жеңилрек жаза тайынланды. Себеби Өзбекстан Республикасы Жоқарғы Судының пленумының 1996 жыл 19-июльдеги 16 санлы «Жынаятты ислер бойынша жаза тайындау» хәққындағы Суд практикасы қарарының 1, 2 пункт 2-бөлиминде судлар хәр дайым жаза тайынлағанда ыызамда көрсетилген жеңилликлерди ауыр ақыбетке алып келмеген хэм келтирилген зыян толығы менен өндирилген жынаятлар бойынша кеңирек қолланыу керек делинген. Истеги топланған материалларға хэм судтағы ашылған жағдайларға қарағанда келтирилген зыян толығы менен қайтарылған. Соның менен бирге бул жынаяттың жәмийетшиллик ушын қәуиплик дәрежелерин хэм судланыушылардың хәр бирине берилген минезлемелери есапқа алынды.

Судланыушы Жиемуратов Амангелдиге 6 жыл еркинен айырыу жазасын, Сапаров Низаматдинге 4 жыл еркинен айырыу жазасын, Жуманазаров Бекназарға 3 жыл еркинен айырыу жазасы берилди хэм олардың өзлерине тийисли мал мүлки канфискацияланды.

Полат МӨМБЕТНАЗАРОВ.
Нөкис районы судының баслығы

Өзбекстан Республикасының жаңа пухаралық кодекси хәққында

Қуяшлы Өзбекстан Республикасы президенти И. Каримов Өзбекстан ғөрезисликке ерискен дәслепки күнлерден басыла-ақ республикамызда ыызамлылықты бекемлеуге айрықша дыққат аударып келмекте.

Өзбекстан Республикасы ғөрезислигиниң бес жыллығы дәуири ишинде базар қатнасықларына өтиуде ыызамлылық түп-тамырынан жаналапқақта, Бұған дәлил ретинде Өзбекстан Республикасының жаңадан қабылланған «Жынаят Кодекси», «Жынаят Процессуаль кодекси», «Мийнет Кодекси» хэм т. б. ыызамларды атап өтиуге болады. Яғный ыызамлылықты бекемлеуге қаратылған күрсе изе-из жүргизилип киятыр.

1996-жылы 29-сентябрь күни биринши шақырық Өзбекстан Республикасы Олий мажлисиниң алтыншы сессиясында, Өзбекстан Республикасының жаңа редакциядағы «Пухаралық Кодекси» ниң қабыл етилиуи айрықша әҳмийетке ийе болды.

Жаңа «Пухаралық кодекс» өзиниң мөниси, айырмашылығы хэм мағанасы менен жәмийетимиздиң демократизм, ыызамлылық, пухаралардың ыызам алдында теңлиги, гуманизм, әдиллик принциплерине, Конституцияда белленген тийкарларға хәтмде халық аралық хуқықый нормаларға тийкарланған.

Жаңа Пухаралық кодекс бұрынғы кодекске қарағанда пүткиллей айырмашылықларға ийе.

Таза Пухаралық Кодексимиздиң улыуа қағыйдалары деген биринши тарауы бес киши бөлимнен, 12 бап хэм 164 статьядан құралған. Ғөне кодексте — пухаралардың хуқық хэм миннетлериниң келип шығыу тийкарлары деген статьясы, таза кодексте бөлек бир бап болып ол 7 статьядан ибарат болып, яғный атап өтсек пухаралардың хуқық хэм миннетлериниң келип шығыу тийкарлары, пухаралық хуқықларды еметлеге асырыу, пухаралық хуқықларды еметлеге қорғау, пухаралық хуқықларды қорғау усыллары, мәмлекетлик уйымлардың ямаса пухаралардың өзим-өзи басқарыу уйымларының хужжетлерин хәқыйқый емес деп таныу, пухаралық хуқықларды өзим-өзи қорғау, келтирген зиянды өндириу, мәмлекет уйымлары хэм пухаралардың өзим-өзи басқарыу уйымлары төрепинен келтирилген зиянды төлеулері хәққында таза кодекске анық анықламалар киргизилген.

Жаңа кодекстиниң екинши киши бөлими шахс яғный пухаралар деп аталады. Яғный 16-статьяда; пухара дегенде Өзбекстан Республикасы пухарасы, басқа мәмлекет пухаралары, пухаралыққа ийе болмағандар болып бөлинеди. Соның менен қатар усы Кодекстиниң 19-статьясында пухараның ийим деген жаңадан статья киргизилген.

Соның менен қатар усы бөлимге юридикалық шахс деген бап киргизилген. Таза кодекстиниң 40-статьясында; юридикалық шахс деп — пайда алыуды ө хәрекетиниң тийкаргы мақсети деп алған (коммерциялық кәрхана) ямаса пайда алыуды усындай мақсет етип алмаған кәрханалар (коммерциялық емес кәрханалар) юридикалық шахслар болып есапланады.

Буннанда басқа усы бөлимде «Материаллық ийгилик» деген бап киргизилген. Бұған Кодекстиниң 83-статьясында мал-мүлик түрлери яғный қозғалмалы емес хэм қозғалмалы мал мүликлер болып бөлинген. Қозғалмалы емес мал-мүликке — жер участкалары, имарат, жер байлықлары хэм құрылыслар киреди. Ал, қозғалмалы мал-мүлик деп — қозғалмалы емес мал-мүликке кирмейтуғын мүликлерге айтылады. Жаңа Кодекске «Материаллық емес ийгиликтер» деген 8-бап тазадан киргизилген.

Буннан басқа жаңа кодексте дауа мүддетлери көрсетилмейтуғын қолланылмайтуғын жағдайларда көрсетилип жаңалық киргизилген 163-статья талабына мууапық — жекке мүликлик емес хэм басқа материаллық емес ийгиликтерди қорғауда, банкке салынған аманатты өндириу бойынша, жынаят пенен келтирилген зиянды өндириуде дауа мүддети қолланылмайды. Бундай тәртип бұрынғы Кодексте айқын көрсетилмеген еди.

Өзбекстан Республикасының жаңа «Пухаралық кодекси» келешекте пухаралық хуқықый қатнастардың ыызамлы шешилиуи ушын кең жол ашып береді. Пухаралардың хуқық хэм миннетлериниң орынланыуын тәмийинлейди. Бул кодекс талаптарын ис жүзинде орындау хэм бақлап барыу бизиң тийкаргы уазийпамыз болып табылады.

Нийетбай ЖАҢАБАЕВ.

Нөкис район прокурорының аға жәрдемшиси, 1-дәрежелі юрист.

ПУХАРАЛЫҚ ПАСПОРТ АЛЫУҒА АСЫҒЫҢ

Нөкис районлық ИИБ ниң паспорт столы Өзбекстан Республикасы Президентиниң 1994 жыл 23-декабрдеги «Өзбекстан Республикасында паспорт системасы тууралы режени хәрекетке енгизиу хәққындағы» пәрманына, Министрлер Кеңесиниң бир қанша қарарларына, Өзбекстан Республикасы ишкі ислер министрлигиниң буйрық хэм көрсетпелерине, ҚР Министрлер Кеңесиниң 1995 жыл 21-ноябрдеги 247-53 ши қарарына асас район аймағында жасаушы пухараларға Өзбекстан Республикасының пухарасының жаңа паспортын берийуде бир қанша жұмыслар алып барылды. Усы жоқарыда көрсетилген пәрман хэм қарарларға тийкарланып Нөкис районы хәкиминиң 352 санлы қарары қабыл етилди. Бул қарарда район аймағында жайласқан барлық мәкеме, кәрхана, шөлкемлер, колхозлардың паспорт алыу мүддетлери айқын көрсетилген еди. Бирақ айрым мәкеме, кәрхана, колхозлардың басшылары бул қарардың талаптарын өз уақтында орынлауға асықпай атыр. Мысал ушын айтатуғын болсақ районлық автобаза, 318 хэм 320 шы ПМК, Сельхозхимия, «Дарсан», «Қызыл үй», «Ақманғыт», «Қаттыағар», «Қутанкөл», «Өрнек», «Дәрбент» колхозлардың басшылары өзлериниң хызметкерлерине паспорт алыу ушын тийисли ақшаларын өткермеуи себепли, көплеген пухаралар паспортларын ала алмай атыр.

Район аймағында жасаушы пухараларды паспорт пенен тәмийинлеуде районлық халық билимлендириу бөлими (баслығы Ж. Хожаназаров), районлық бирлескен емлеу хана (бас шыпакери А. Өтеев) хызметкерлери жақыннан жәрдем көрсетип атыр.

Пухараларға паспорт берийуде хэм алмастырыуда ушырасып атырған қыийыншылықларға қарамастан өткен 1996 жылы 5580 пухараға паспорт жазылды, бийылғы жылы 4836 пухараға паспорт жазыу жобаластырылған. Усы жобаларды орынлауды Нөкис районлық ИИБ ниң баслығы, милиция подполковниги А. Исмаилов тикелей өзін қадағалап бармақта. Хәзирги күнлери паспорт стол еки сменада жұмыс ислеп атыр. Районлық ишкі ислер бөлиминиң барлық хызметкерлери бизге жәрдем көрсетип атыр. Олардан бөлим баслығы, милиция аға лейтенанты С. Қазбеков, участка үәкилдеринен К. Мунарбаев, М. Утепов, М. Сейтимбетов, М. Сапаров, Самаметов, өрттиң алдын алыу бөлимшесинен Б. Акимов, П. Ешназаров, паспортистка Назархановалар өзлериниң үлкен үлеслерин қоспақта.

Пухараларға паспорт берийу алмастырыуда бирқанша машқалалар хэм

кемшилликтер ушыраспақта. Мысалы Қырантау ауыл пухаралар жыйының әскери есап санақ хызметкери Исмаилов Дарьябай паспорт столға өз уақтында кирис-шығыс есабын тапсырмағаны ушын Нөкис районы суды төрепинен Өзбекстан Республикасы хәкимшиллик кодексиниң 194-статьясына асас 1200-сум жәрима салынды. Сондай-ақ айрым мәкеме кәрхана шөлкем колхозлардың қөнигелер бөлиминиң басшылары, мәкеме кәрханалардың басшылары пухараларды ыызамсыз түрде жұмысқа қабыл етиу фактлери ушыраспақта мысалы: Қызыл үй колхозының қөнигелер бөлиминиң баслығы Қудайбергенова ыызамсыз түрде паспортсыз пухараны жұмысқа қабыл еткені ушын Өзбекстан Республикасы хәкимшиллик кодекси 223-статьяның 4-бөлиминде асас ишкі ислер бөлиминиң баслығы төрепинен 1200-сум жәрима салынды. Усындай ыызамсыз хәрекетлердиң алдын алыу мақсетинде ишкі ислер бөлими төрепинен «ПАСПОРТ», «ПУХАРА» операциялары өткерилмекте. Оған ишкі ислер бөлиминиң барлық хызметкерлери қатнаспақта.

Айрым мәкеме, кәрхана, шөлкем, колхозлардың паспорт столға өз уақтында ақша өткермеуи натийжесинде бираз пухаралар өзиниң паспортларын ала-алмай атыр.

Хүрметли пухаралар! Өзбекстан Республикасы өз алдына ғөрезисиз мәмлекет болғаннан кейин өзиниң миллий паспорттына ийе болды. Сол себепли сизлердиң усы миллий паспортты алыуыңызды өтинши етемиз. Биз барлық уақытта сизлердиң хызметидизге таярмыз.

Досмайыл БЕКБОЛСЫНОВ.
Нөкис районлық ИИБ ниң паспорт стол баслығы, милиция аға лейтенанты:

ХАЛҚИМИЗДЫҢ ТЫНЫШЛИҒЫН САҚЛАҰ ЖОЛЫНДА

Нөкис району ички ислер бөлими хызметкерлери 1996 жылы район аймағында жынайтшылықтың алдын алыуға, болған жынайтларды өз уақытында ашыуға барлық күшлерин жәмлештирип, район аймағында оператив жағдайды жақсылау, жынайтшылықтың хәр тәрәплеме алдын алыу мақсетинде «Түн», «Комплекс», «Арсенал», «Надзор-96», «Зүрәт-96», «Газалау», «Ғамхорлық», «Турмыс» хәм тағы басқа атамадағы операциялар өткерилип барылды. Район аймағында жүз берип есапқа алынған жынайтлар саны 1995 жыл менен салыстырғанда 85 тен 86 ға көбейди, соннан аубыр түрдеги жынайтлар саны алдыңғы жыл мугдарында, яғный 55 болды. Жынайт қыдырыу тарауы бойынша есапқа алынған жынайтлар саны 74 тен 71 ге кемейди. Ал жүз берген жынайтлардың ашылыуы 1995 жылы 90,1 пайызды қураған болса, бул көрсеткиш 1996 жылы 88,8 пайыз болды. 1993 жылы айқын е.е. 55 жынайттың 6 жынайт ашылмай қалды.

Жынайт қыдырыу тарауы хызметкерлери район аймағында жүз берген айқын емес жынайтларды ашыуда өзлериниң бар мүмкиншиликлерин жумсап хызмет ислеп атыр. Соның нәтижесинде жынайт қыдырыу тарауы бойынша жүз берген жынайтлар саны 1995 жылға қарағанда 74 тен 66 ға кемейди.

1996 жыл дауамында 22 қыдырыу иси дүзилди, соның ишинен 12 қыдырыу иси қылмыскерлерге дүзилди, бир қанша оператив қыдырыу жұмысларының нәтижесинде 11 қылмыскер усланды, ал бир қылмыскер есапта тур.

Халық хожалығының базар қатнасықларына өтиу дәуириндеги қыйыншылықлары район аймағындағы оператив жағдайларға өзиниң кери тәсирин тийгизип атыр. Экономикалық қыйыншылықлар менен бир қатарда жұмыссызлықтың көбейиуи нәтижесинде мәлекетлик мүликти хәм пухаралардың жеке мүликлерин урлаушылық көбейип, район аймағында улыуа жынайтшылықтың өсиуне алып келмекте. Пухаралардың жеке мүликлериниң урлануының алдын алыу мақсетинде баспа сөз хәм басқа да массалық қураалардан, бундай жынайтшылық пенен гүре те қорғау бөлиминиң хызметкерлеринен пайдаланыу бойынша үгит-нәсият жұмыслары алып барылмақта.

Районлық ИИБ ниң тергеу бөлими тәрәпинен 1996 жылы тергеу жұмысларының сапасын жақсылау, жынайт ислерди тез күн ишинде тамахлау, материаллық зыяларды өндириу бойынша бир қатар жұмыслар исленди.

1996 жыл дауамында улыуа өндириске 81 жынайт ис алынған болса, соннан айыплау жуумақ пенен 37 жынайт ис тамамланып, судқа жиберилди. Айыплау жуумақ пенен тамамланған жынайт ислер бойынша 35 адам қамаққа алынды, 5 жынайт ис өндиристен қысқартылды, 7 жынайт ис бир өндириске қосылды, 10 жынайт ис басқа органларға жиберилди. Айыплау жуумақ пенен тамамланған жынайт ислер бойынша материаллық зыян мугдары 441278 сум болып, соннан өндирилгени 203451 сум. Жынайт ислер бойынша 38 усыныс жиберилип, соның 36 сынан жууап алынды, тергеу дәуиринде 3 жынайт ашылды.

Жүз берген жынайтларды ашыуда эксперт-криминалистикалық лаборатория хызметинен пайдаланыу бир қанша жақсыланды. Жыл дауамында криминалистлер оператив-тергеу топарының қурамында 74 мәрте уақыя болған жерди көзден өткерюге қатнасып, 63 уақыя болған жерден айғақлы затлар алыуға еришти.

Район аймағында жынайтшылықтың алдын алыу, жәмийетлик тәртини сақлау бойынша бир қанша әмелий илажлар исленип, хәр қыйы атамадағы операциялардың өткерилиуи өзиниң жақсы нәтижелерин берди. Яғный айтқанда 1995 жыл менен салыстыр-

ғанда жынайтшылықтың азайыуына ерисилди.

Жыл басынан 7 аймақтық милиция ўәкиллери тәрәпинен 1413 ҳәкимшилик протоколлары дүзилди хәм тийисли шаралар көрилди. Усындай әмелге асырылып атырған илажларға қарамастан хуқық тәртинбин бузыу фактлери 1995 жыл менен салыстырғанда майда гүдибузарлық 128 ден 153 ке, майда урлық 23 тен 37 ге, мөс халында алып келингенлер 151 ден 152 ге, паспорт қәдесин бузыу 325 тен 436 ға көбейди. Хәзирги уақытта судланып жазасын өтеп келген ҳәкимшилик бақлауға жататуғын 40 пухара есапта турады, соннан 7 пухара ҳәкимшилик бақлауға алынды.

1996 жылы аймақтық милиция ўәкиллериң жеке өзлери айқын емес 8 жынайтты ашты хәм биргеликте 32 жынайтты ашты. Аймақтық милиция ўәкиллериң тийкаргы уазыйпаларының бири семьясында дау-жәнжел шығарыушы пухараларды анықлап, оларды есапқа қойыу, судланып жазасын өтеп қамақ орынларынан босап келгенлер менен профилактикалық жұмысларды жүргизиу, олардың тәртинсизликлерин анықлап ҳәкимшилик бақлауға алыудан ибарат. Мине усы жұмысларды алып бармаса жынайт азаймайды. Бул бағдардағы жұмыслар айырым

милиция ўәкиллериңде жүдә өстен ақырынлық пенен алып барылмақта.

Районлық ички ислер бөлиминиң жас өспиримлер менен ислесиу инспекциясының инспекторлары өзлериниң жұмысларын бағдарлаушы буйрық хәм көрсетпелер тийкарында район аймағында жас өспиримлер арасында жынайтшылықты хәм гүдибузарлықты болдырмау және алдын алыу бойынша бир қатар жұмыслар алып барылмақта. Мектеп хәм училище оқыушылары арасында хуқықый мазмунда лекциялар хәм ушырасыулар өткерилди. Инспекцияға жыл басынан 44 жас өспирим алып келинип, соның 19 проф есапқа қойылды. Жыл басынан жас өспиримлер тәрәпинен 3 жынайт жүз берди. Жынайт ислеуге қатнасан жас өспиримлердиң хәм хуқық бузған жас өспиримлердиң басым көпшилиги жұмыссызлар. Бул бағдардағы илажларды жетилистириу ушын район аймағындағы барлық пухаралар жыйынларының ақсақалларына, районлық мийнет биржасына жұмыссыз жүрген жасларды жұмысқа орналастырыу бойынша усыныслар берилди.

Өткен жылы районлық ички ислер бөлиминиң жеке қурамын хуқықый хәм социаллық жақтан қорғау мақсетинде бир қатар әмелий илажлар исленди. Бөлимде жеке қурам менен ислесиуде жақсылау менен бирге хызметкерлеридиң кәсиплик шеберлигин арттырыуға айырықша итибар берилмекте. Районлық ИИБ арнаулы маман қонийгелер менен тәмийинлеу мақсетинде районнымыз жаслары арасынан 13 жас талабан таңланып алынып, хужжетлери Өзбекстан Республикасының ички ислер министрлигиниң жоқары хәм орта арнаулы оқыу орындарына жиберилди. Өз хызмет уазыйпасына хәк кеуилдик пенен қарап, жақсы нәтижелерге ерискен хызметкерлерге ақшалай хошеметлер берилмекте. Жұмысларына суўыққаналылық пенен қарап, хызмет уазыйпасын орындауда жиберген кемшиликтерин ушын 12 хызметкер жазаланды, бир хызметкер ички ислер уйымынан босатылды.

Районлық ИИБ ниң хызметкерлери өткен жылы орын алған қәте кемшиликтерден жуумақ шығара отырып, алдағы уақытлары кемшиликтерди болдырмау, жүз берген кемшиликтерди сапастырыуда, халқымыздың тынышлығын сақлауда өзлериниң барлық күш жигерлерин жумсайды деп исендиремен.

Султанбай СРАТДИНОВ.
Нөкис району ички ислер бөлими баслығының орынбасары, милиция майоры.

ЖОЛ ХӘРЕКЕТИ ҚӘУИПСИЗЛИГИН САҚЛАЙЫҚ!

Нөкис районуның ички ислер бөлиминиң мәмлекетлик автомобиль инспекциясы хызметкерлери 1996 жыл дауамында район аймағындағы жолларда транспорт хәдийселериниң алдын алыу да өзлериниң жұмысларын бағдарлаушы буйрық хәм көрсетпелер тийкарында, сондай-ақ РИИБның басқа тарау хызметкерлери менен бирликте «Түн», «Арсенал», «Розыск» хәм тағы басқа атамадағы операцияларды өткерюде бир қатар әмелий илажлар иследи.

Жол транспорт хәдийселери алдыңғы жыл менен салыстырғанда өткен 1996 жылы бир қанша өскени менен жол транспорт хәдийселериниң нәтижесинде набыт болғанлар саны азайды.

Жол хәрәкети қәуипсизлигин сақлау, жоларда жол транспорт хәдийселериниң алдын алыу бойынша 1996 жылы алып барылған профилактикалық жұмыслардың нәтижесинде 1995 жыл менен салыстырғанда транспорт қуралын мөс халында басқарыу 58 деп 56 ға, транспортларда адам тасыу қәдесин бузыу 856 дан 300 ге, транспорт қуралын насаз халында басқарыу 1314 тен 787 ге азайған бир уақытлары транспорт қуралын белгиленген тездиктен асырып айдау 50 ден 53 ке кесиспеден өтиу тәртинбин бузыу 526 дан 537 ге, пиядалардың жол хәрәкети қәдесин бузыу 143 тен 232 ге өсти. Район аймағында 10 жол транспорт хәдийсеси жүз берип, нәтижеде 3 адам өлди хәм 10 адам жарақатланды.

Өзбекстан Республикасы ИИМ ниң Қарақалпақстан Республикасы ИИМ ниң буйрық хәм көрсетпелерине асап хәр бир жол қадағалаушы инспектордың жол қатнасыушылары менен алып барып атырған жұмыслары тексерилип барылып, хәр айдың жууағында районлық ИИБ ниң баслығында хәм хәр он күннен МАИ бөлимшесинде қаралып барылады.

Район аймағындағы барлық автотранспортларды техникалық көриктен өткерю бойынша жүргизилген түсник жұмысларына қарамастан район аймағында жасаушы меншигинде автотранспорты бар пухаралардың көпшилиги 1996 жылда техникалық көриктен өткерюге өзлериниң автотранспортларын толық алып келмеди. Бул өз гезегинде жол транспорт хәдийселериниң алдын алыуға өзиниң кери тәсирин тийгизетуғынлығы сөзсиз.

Район аймағында жолларды бәхәрги хәм гүзги көзден өткерюде айрым жерлерде жол белгилериниң өзгертил-

мегенлиги анықланып, бул бойынша жол басқармасының жууапкерли хызметкерлерине еки мәртебе 500 сумнан жарийма салынды, 2,5 шақырым жол қайтадан асфальтланды.

Еллиқкала хәм Хожели районларында жүз берген қайғылы жол транспорт хәдийсеси бойынша районлық ИИБ баслығының буйрығы менен штаб дүзилди, автотранспорты бар мәкемелерде, қолхозларда жыйналыстар өткерилип автотранспорт айдаушылары арасында түсник жұмыслары алып барылды.

«Зүрәт-96» операциясы уақытында жол-транспорт хәдийселерин болдырмау,

республикамыздан сыртқа ауылхожалық өнімлериниң алып кетилуине жол қоймау бойынша районлық ИИБ ниң басқа тарау хызметкерлери менен бирликте айтарлықтай жұмыслар алып барылды. Соның нәтижесинде 1996 жыл 1-октябрь күни түнги саат үшлер шамасында Ақмаңғыт-Қрантау жолында Қрантау поселкасы төрәтпен қиятырған ЗИЛ-130, мәмлекетлик белгиси 71-28 КПМ автомашинасы светин жақпай айдап қиятырғанда тоқтатылып тексерилгенде «Кердер» колхозының атызынан 63 қалта салыны тийеп қиятырғанлығы мәлим болды. Усы күни түнги саат 3 тен 40 минут өткен уақытлары «Шортанбай» колхозы аймағында ГАЗ-53, мәмлекетлик белгиси 09-28 КПМ автомашинасы тоқтатылып тексерилгенде машина роллинде қиятырған «Шортанбай» колхозының турғыны Н. Сапаров машинадағы 2 тонна салыны «Шортанбай» дан қабыйлау пунктинен урлап алып Нөкис қаласына алып баратырғанлығы мәлим болды.

Мәмлекетлик автомобиль инспекциясы хызметкерлери тәрәпинен жүргизилип атырған әмелий илажлардың нәтижесинде 1997 жылдың январь февраль айында районнымыз аймағында жол транспортты бойынша бахытсыз хәдийсе жүз берген жоқ. Бир ай дауамында МАИ хызметкерлери тәрәпинен жол хәрәкетин бузған 186 айдаушы есапқа алынып, соннан екеуи транспортты мөс халында басқарып қиятырғанлығы мәлим болды. Оларға тийисли шаралар көрилди.

Сапар АҚМУРАДОВ.
Нөкис районулық ИИБ ниң МАИ баслығы, милиция капитаны.

Нөкис району хуқық қорғау ұйымларының жұмыслары хәққинда материалларды таярлаған журналист Дауылбай Алланиязов хәм сүуретлерин түсирген Парахат Матжанов.

Мораль темасына

«АҒА, АПАМ ҚАШАН КЕЛЕДИ...?»

Оқуыдан келген 7 жасар Наргиза үйіне келді де әкесіне қарап, «Аға апам қашан келеді?», — деді муңлы көз-қараста.

—Келеді қызым, келеді... Анасын қатты сағынса керек, арадан 2—3 күн өткен соң тағы Наргиза әкесіне қарата «Аға, апам қашан келеді?»—деді аянышты түрде.

Наргизаның анасын ізлеуінің себебі бар еді. Уақыя былай болған еді. Орта мектепті бітіргеннен кейін үлкен баласының оқуы орнының бірине оқуға кіргенінен хәм оның туылыған күнін белгілеуге Наргизаның әкесі Шынполаттың жора-жолдаслары хәяллары менен келетуғын болды. Келетуғын күн анық белгіленіп, бір күн бұрын нап жабылып, бауырсақ псирілді. Ал, қонақлар келетуғын күні мал сойылып, қуырдақтың да әнкамы көрілді. Усындай бір пайытларда Шынполаттың есігінің алдына қонсы ауылда туратуғын бір танысы келе кетті. Ол бульдозер айдап жер сүрімге келген екен. Оны көрген Шынполат хәрхал шақырып алып, «Мурат, үйге жүр, бүгін бизнц үйге қонақлар келеді. Баламның оқуыға кіргенін хәм туылыған күнін белгілейжақпап. Шай-пай ішемиз, 100 грамм көремиз», — деп қоярда-қоймай үйіне ертіп келді. Хәяллы Жеңісгүл шай қайнатып, жеңіл-желпі аұқат псиріп берді. 100 граммның кейні ұлғайып кетті. Бұған қатты ашыуы келген Жеңісгүл «Шынполат, жағдайыңа қарасаң-о, сонырақ қонақларын келеді, олар менен де бирге отырып, ишійүн керек ғой»,—деді.

Гәп усыннан басланды. Ол Муратты шығарып салып келіп, дәрхал Жеңісгүлге алып-топылды. Хә-демей мушын силтеп, хәялын жығып салып, тепкіні қардай жаудырды. Құлласы, таяқ еттен,

сөз сүйектен өтеді дегендей, таяқтың себебинен ол көп уақытқа шекем денесін зил басып, бойын көтере алмады. Әллен уақтан соң бойына бар күшін жыйнап мәс болып ұйқылап атырған Шынполатқа билдірмей сыртқа шығып кетті. Болар, усы уақытқа шекем бахты қара болғаным, хожалық болайын деп өліуге келдим ғой, өлсем өз әкешемнің үйінде өлейін, деп жандал бас төте-төте менен жолға түсті. Сол жүрістен хәр жер, хәр жерде дем алып, өлдім-талдым дегенде әкесінің үйіне жетті. Дәлел есікті ашқан кішкене үкесі танымай да қалып, анасына қарап «берман кел, үйге биреу келді»—деді. Анасы да бет-әлпеті талақтай болып исіп кеткен қызын зорға таныды. Хәттеки, мурны да исіткен билінбейді, көзлери жумылыға келген. Ол үй-ишіндегілерге болған уақыяны баянлады.

Анасының мийримлигин қайтерсең. Хәш гәп болмас қызым, байлы қатын таяқ жейді, байсыз қатын... Арақ ишкен адамның несине өкпелейсең, ертең бір күн іслеген ісіне пушайман жеп, кешірім сорап келер. Улы ул, қызы қыз болып тур,—деп қызына жақсы сөзлерін айтты.

Әкесі де «Қызым, усы уақытқа шекем шыдадың, перзентлеріңді тири жетім етпей-ақ қой. Ана, деген мийримли болуы керек. Қырқына шыдадың, қырық бирине де шыда. Үйге келген соң қаттырақ айтып, хожалық бол деп ақылымызды айтармыз» деді.

Әке-шешесінің айтқан гәп-леріне қатты ойланған Жеңісгүл үнсиз басын екшеді.

Бирақ, Жеңісгүлдің ата-анасының айтқанындай болмады. Шынполат Жеңісгүлді ізлеп те, кешірім сорап та келмеді. Жеңісгүл арадан бір күн өткеннен соң ауыр жарақаттың салдарынан емлеуханаға түсті. Ем-

леуханада 2 ай жатып емленіп, және ата-анасының үйіне келді. Жеңісгүлдің емлеуханада екенлігін көрген билгендерден ата-анасы айттып та жиберді. Бирақ, Шынполат полаттай беккем жигит болғаны менен нәмәрт екенлігін көрсетті. Ол ең болмаса емлеуханада жатырған жерінде хабар алып, кемшілігін мойнына қойып, кешірім сорағанда бәлкім, Жеңісгүл де ырайдан қайтар еді. Перзентлерін ойлап, қайта үйіне қууысқан болар еді.

Ақыры, шыдамы таусылған Жеңісгүл өзі жасайтуғын районлық судқа арза жазуға мәжбүр болды. Суд олар жасап атырған районның судына жиберді. Судта олардың екеуін де қайта қосыу ұшын көп ақы-насиятлап айтты, мәулет те берілді. Бирақ, қәхәрінен қайтпаған Шынполат Жеңісгүлдің перзентлерін ойлап ырайылызтық билдіргенін билдіме, «Қатынның соңы болса да, айырылысаман, дұнъядан тақ өтсем де» —деп туыры алды.

Жеңісгүл де ендігі жағында хожалық бола алмайман деген жуумаққа келді. Сөйтп, қатықтай ұйып жасап атырған ерлі-зайыптылардың арасына ириткі салынды.

6 ул-қызын зар жылатып, әке-шеше айралықтың жолына түсті. Суд балаларын да екеуіне бөліп берді. Тири жетім нәрестелер көзлери мөлтеңлесіп, бири әкесіне, екіншісі анасына қарап телмирісіп кете берді.

Қасибим журналист болғаннан соң, көбірек дәретиушілік сапарда боламан. Мен бул уақыя менен бастан аяқ-хабардар болғанлықтан бір күні дәретиушілік хызмет бабында жүргенімде Жеңісгүлді ушыратып қалдым. Сонда оған «Жеңісгүл, неге хожалықты буза қойдыңдар, улың ул, қызыңыз қыз болып тур. Ең болмаса жасы-үлкенлерді араға салып, тө-

уекелшілік еткізгенде болмас па деп»,—дедим.

—Сіз айтасыз-ау, ол ғой, мен ырайдан қайтқан менен «Қатынның соңы болсаң-да, қайтып көрмеймен», деп туыры алды. Мен тек те перзентлерімнің төгдірін ойлайман. Қызым да быйыл 10-класста оқып атыр. Олар үйде болғанда мени таяққа жығып салдырмас еді, бәлкім...

Өткен өмірім қурысын, шыдайын, шыдайын деп 23 жылды босқа өткерген екенмен, Бүгінлігі ақыбеті усылай болып отыр. Ержетіп қалған балам менен қызларым да айтқан шығар-ау, бирақ ол өжет тыңламайды. Көрсін, меннен жақсы қатын тауып алса. Қалай жасар екен перзентлерін тири жетім етіп. Әкесінің мийримсиз мийримсиз-ау, ең болмаса 2 ай емлеуханада жатқанымда бір мәртебе де келмеді. Ендігі жағында қолыңдағы балалары да күнін көрер, аузы емшекте, жауыры бесикте емес деді.

Сөзінің рәмәузіне қарағанда Жеңісгүл перзентлерін тири жетім еткісі келмейді екен. Егер де Шынполат кешірім сорап барса, қайта қосылғандай түрі бар. Гәһінің соңында Жеңісгүл қанша ашыулансам да балаларымды қыймайман-ау, дейді.

Ата-бабамыз «Адақанның айыбы жоқ, қайта үйірін тапқан соң»,—деп насиятпаған емес пе?... Бәлкім перзенттеріңнің келешегін ойлап, қайта қосылғаныңды айыбы жоқ шығар. Себебі, араларыңызда дәнекерлеріңіз бар. Олар өміріңіздің жалғасы, асыңыздың алды, суыңыздың тынығы болмай ма?...

Бийгүна тири жетім нәрестелер. Олар ертеңгі күні қатты пушайман жемей ме? Хәзірдің өзінде-ақ, қонсы балалардың ата-анасының ысы

қушағында емін-еркін ойнап-күліп жасап атырғанлықтарын көргенде өзлерін тири жетім сезбей ме? Өйткені, ул-қызының алды ержетіп қалды ғой. Бәрін биледі, хәттең...

Кім өз перзентін жетім еткісі келеді, Басқа төгдір ісі түссе шара жоқ. Бирақ, Шынполат пенен Жеңісгүлдей болып өз перзентлерін тири жетім етіуі инсаптан болмаса керек. Және бір қызық жері, екеуі де жасы жағынан 45 тен асып баратыр. Енді Шынполатқа Жеңісгүлдей, ал Жеңісгүлге Шынполаттай ерлі-зайыптың табылуы да аңсап емес. Әсіресе, ул-қызларын айтпайсаң ба?

Айып гейде ата-анадан да болады. Шынполат пенен Жеңісгүлдің жәнжеллесіп атырғанын көрген кемпірине ғаррысы:

«Хәй кемпір, барма, гәр болсын, ерлі-зайыптың арасына еси кеткен түседі, — деп арашаға түспегенлігін Жеңісгүл зар жылап туырып айтып берді.

Мийрим-шәпәет, бир-биреуге деген хұрмет-іззет, адамгершілігіміз қайда? Дурыс, ерлі-зайыптың арасына еси кеткен түседі, бирақ ол орны менен. Араққа тойып алып, келиннің урып-соғып атырғанда ата-ененің тамашағай болып туыруына не деуге болады? Оннан қала берсе, келиннің изінен бір рет те хабар алмаған. Ауыл жасы үлкенлерін жиберген. Үй-ишіндегілер келсін дегенде хәшкім хабарласпаған. Ақыбеті, хожалықтың бузылуы менен жуу-мақланды.

Меніңше, көз жаслары көл болған, бири атадан, ал екіншісі анадан айра түскен бийгүна нәрестелер тири жетім қалмауы керек. Өйткені, олардың ата-анасы бар, бирақ даңғырлаған гүзар жол оларды адастырды, жолсыз жерден жол ізлеуге мәжбүр етті. Бул жол сизлерді қайта гүзарға басласын демекшімен.

Бийбитбай ПИРЕКЕЕВ.

ҚРИИМ баспа сөз орайы хабарлайды

Қарақалпақстан Республикасы ішкі іслер министрлігінің басламасы менен республика хожалықтарында, ауыл-хожалық техникаларының, олардың сақлануы, хәм ауысың бөлеклердің сақлануы жағдайлары, автотранспорлардың сазлығы, өрт қәуіпсізлігінің алдын алуы жағдайлары қадағаланбақта.

Рейд топары Шымбай районының Кеңес, Қ. Әуезов, Қамысарық, Усман Юсупов атындағы хожалықтарында болып, техникалардың мәусімге таярлығын көзден өткергенде, «Қамысарық» дийхан хожалығының орайлық устаханасында техникалар жарамсыз, ауысың бөлеклер тәртіпсіз түрде шашылып атырғандығы жыйнастырып сақлап қойыу илажлары көрілмегенлігі, устахананың складлары пайдалануға жарамсыз, тозған халда екенлігі анықланды. Бундай аұхалды Усман Юсупов атындағы дийхан хожалығында да көріуге болады. Ауысың бөлеклердің устахананың ішінде қараусыз, ашық хәуада жатырғандығы ашынарлы жағдай. «Кеңес» икаралық дийхан хожалығының нефтьбазасында өрттен сақлау илажлары төмен жағдайда. Цистерналардың май тамып, хәр бирінен май тамуыға ыдыслар қойылған, ол ыдыслар ашық өрт қәуіпін пайда етіп тур. Шымбай районы хәкімияты бул жожа-

лықтарда тәртіпке келтіруі бойынша илажлар көріуі зәрур.

Рейд барысында Әмиүдәрья районының айырым хожалықтарында, атап айтқанда Қылышбай колхозында ауыл хожалық техникаларының ашық хәуада хәттеки колхозшылардың үйлерінің жанында қалғандығы мәлім болды.

Жумабай Ярмановтың, Каримбай Базарбаевтың, Бекполат Шермановтың, Мұхаммед Төраевтың, Базарбай Оразымбетовтың үйлерінде тракторлары техникалық жақтан саз емес халда, айырым бөлеклері ашып алынған жағдайда ашық хәуада жатырғандығы, Беруний районы Гүлистан колхозында жасаушы Жаңабегерн Юсуповтың, Сейтназар Сапарбаевтың үйлерінде трактор айырым техникалық бөлеклер қараусыз халда қалып атырғандығы мәлім болды. Хожалықтың орайлық устаханасында ауыл хожалық техникалары, ауысың бөлеклер ашық хәуада, тәртіпсіз түрде шашылып атырғандығынан неге енді хожалық басшылары хабарсыз болса, Бәхәргн егіске шекем бул кемшіліктер тез арада өз шешімін тапса жаман болмас еді.

Ж. ӨТЕНИЯЗОВ.
А. ЕРЖАНОВ.
П. МАДИЯРОВ.
Ф. РАСУЛОВ.

Бас редактор Роза КӨБЕЙСИН қызы.

«АДАМ ХЭМ НЫЗАМ» ШӨЛКЕМЛЕСТИРИУШИЛЕР; Қарақалпақстан Республикасы Прокуратура-сы, Әділлік Министрлігі, Ішкі іслер Министрлігі

Редакцияның жәмийетлік кеңесгөйлери: Парахат АЙТНИЯЗОВ, Сейтназар ЕРЖАНОВ Батыр МАТМУРАТОВ, Халмурза МАМУТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Азат НУРЖАНОВ, Жаңабай САДЫҚОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Хәкімбай ХАЛИМОВ.

Газета А-3 форматында нұсқасы 4700 574 буйыртпа менен басылды.

ФАРМОН ВА ИЖРО

Республикамызда ғалла мустақилли-гига эришиш учун қизгін кураш кет-моқда. Бунинг учун эса кузги ва баҳор-ги экилган бугдойдан юқори хосил оли-шимиз зарур. Бу борада кунгилдагидек ишлар булаептими?

Түрри йилдан йилга бугдой экила-дан майдонлар гектари кұпаймоқда. Олинаётган хосил эса жуда кам. Хуку-матимиз бу мавзуга яна қайтиб қишлоқ хўжалик экинларини пайхон қилмаслик хәқида учинчи бор фармон чиқарди. Хўш бу Фармонларининг ижроси қандай бўлмоқда?

Кегейли тумани хам қишлоқ хўжалик экинларини етиштиришга ихтисослашган бўлиб мехнатчан халқи қалокликдан чиқиш учун тинмай ізлонмоқдалар. Туман буйича ўтган йили 1700 гектар майдонга кузги бугдой экилган бўлиб парваршига алоҳида эътибор бериләт-ган бир пайтда айрим фуқароларимиз

ўзларининг чорва молларини бұш юбо-риб экинларни пайхон қилишга йўл кўйганлар.

Ана шундай эл ризиқни аёқ асти қи-линишига ўзларининг молларини бұш юбориб йўл кўйган шахслар аниқланиб уларга тегишли жазолар қўлданилмоқда.

Туманинг «Дорваза кум» хўжалиги-дан А. Сапаровга, Ж. Бўрановга, Хал-қабат ширкатлар бирлашмасидан Ж. Қайповга, А. Реймовга, Кегейли жамоа хўжалигидан К. Мадреймовга, М. Пирниязовга, З. Қосекейовага ва бoшқаларнинг чорва моллари бақилаб келтирган зарари махсус комиссия то-монидан ўрганиб чиқилиб уларга жарий-ма солинди.

Биз бундан кейин хам чорва молла-рини бұш юбориб, экинлар пайхон бұ-лишига йўл кўйган чорва моллари эга-ларига тегишли чора кўраимиз.

П. САМАМБЕТОВ,
Кегейли туман прокурори.

ҚУТЛЫҚЛАУ

Хұрметли Жулдыз Мақсетбай қызы!

Сизди 13-март тууылған күніңиз бенен шын кеулимизден қутлықлай-

мыз. Сизге узақ өмир өшпес бахыт, терең ден саулық, жумысларыңызда табыслар тилеймиз, деп «Адам хэм Ны-зам» газетасының жәмәәти.

Мәкан жайымыз; Инд; 742000. Нөкис қаласы Ғорезсалик көчеси №44 жай. телефон; редактор; 4—47—59.

Басуға рухсат етилген уақты 15.00 Индекс 64624